

**DRUŠTVO SA OGRANIČENOM
ODGOVORNOŠĆU-
PRIVREDNI SUBJEKT U REPUBLICI SRPSKOJ**

**LIMITED LIABILITY-
COMPANIES IN THE REPUBLIC SERBIAN**

Miroslav Milosavljević, dr
Fakultet za pravne i poslovne studije u Novom Sadu
Bul. Oslobođenja br. 76
tel. +381/ 065-527-2-127

m.milosavljevic-ns@hotmail.com

DOI: 10.7251/APE0813127M UDK: 331.107.8:061(497.6RS)

Sažetak

Privredna društva u Republici Srpskoj su najvažniji subjekti privređivanja. Poslovanjem ovih subjekata privređivanja stvara se najveći dio nacionalnog dohotka zemlje. Privredna društva raspolažu velikim privrednim kapitalom i predstavljaju najznačajnije učesnike u prometu roba i pružanju usluga na tržištu.

Privredno društvo je pravno lice koje obavlja djelatnost radi sticanja dobiti. Pod djelatnošću se smatraju: proizvodnja, promet robe i vršenje usluga na tržištu. Lukrativni (dobitni) karakter djelatnosti, koja se odvija na tržištu, bitna je odlika pojma privrednog društva, koji ga jasno odvaja od drugih privrednih subjekata.

Jedna od podjela privrednih društava jeste podjela na društva lica i društva kapitala.

Zbog važnosti privrednih subjekata za privredu svake zemlje, autor se opredijelio da izučí, prije svega normativnom metodom, razmatrajći Zakon o privrednim društvima Republike Srpske, pravni položaj društva sa ograničenom odgovornošću, koje predstavlja društvo kapitala, ukazujući na način njegovog osnivanja, njegovo poslovanje u pravnom prometu, kao i prestanak ovog privrednog društva.

Ključne riječi: privredno društvo, privređivanje, dobit, udjeli, upravljanje.

Summary

Companies in the Republic of Serbian economy are the most important subjects. The operation of these entities doing business creates most of the national income. The companies have a large economic capital and the most significant participants in the trade of goods and services in the market.

A company is a legal entity which carries on business for profit. Under activities are considered: production, trade in goods and services at the market. Lucrative (winning) the nature of the activity which takes place in the market is an essential feature of the concept of the company, who clearly different from other businesses.

One of the divisions of companies is the division of society on the face and corporations.

Because of the importance of businesses to the economy of each country, the author has chosen to be studied, primarily normative method, considering the Company Law of the Republic of Serbian, legal status of a limited liability company, which is a corporation, pointing out the way of its establishment, its business within the legal transport and termination of this company.

Keywords: business company, earning, earnings, equity investments, management.

1 Uvod

Članom 99. stav 1. Zakona o privrednim društvima Republike Srpske („Sl. glasnik R. Srpske“, br. 27/08), društvo sa ograničenom odgovornošću definiše se kao privredno društvo koje osniva jedno ili više pravnih i/ili fizičkih lica, u svojstvu članova društva, radi obavljanja određene privredne djelatnosti, pod zajedničkim poslovnim imenom.

Društvo sa ograničenom odgovornošću je vrsta društva kapitala. To znači da nisu bitne personalne karakteristike njegovih članova (Kovač 1979: 137), u svim njegovim fazama: osnivanju, poslovanju i prestanku, odnosno da se članovi društva vezuju za društvo, a ne toliko za druge članove društva (Šogorov 2003: 145).

Ovdje je bitan kapital koji je podijeljen na udjele, dok u društvu lica i pored toga što je u društvo unijet kapital koji je potreban za rad i poslovanje društva, ne radi se o zajednici kapitala, već o zajednici lica

koja čine osnovu udruživanja (Carić 1981: 38). Zbog navedenog je u društvu sa ograničenom odgovornošću propisan minimalan novčani kapital bez kog društvo ne može da se osnuje, niti da postoji. Ovakav pravni oblik organizovanja je najčešći u praksi i smatra se najsvrsishodnijim za organizovanje srednjih i malih privrednih društava. U odnosu na društva lica (OD i KD) u prednosti je što je poslovni rizik njegovih članova ograničen na visinu uloga. Nedostatak ovog društva u odnosu na akcionarsko društvo je u tome što je zatvoreno, što se ogleda, prvenstveno, u ograničenju prenosivosti uloga.

Društvo sa ograničenom odgovornošću odgovara za svoje obaveze povjeriocima cjelokupnom svojom imovinom i ima potpunu odgovornost, bez obzira na naziv koji upućuje na to da odgovara samo dijelom imovine ili samo do određenog iznosa svojih obaveza-ograničena odgovornost. (član 99. stav 2. ZPD Srpske)

Član društva sa ograničenom odgovornošću ne odgovara za obaveze društva (član 99. stav 3. ZPD Srpske). Za razliku od ortačkog društva, čiji članovi (ortaci) odgovaraju neograničeno i solidarno povjeriocima svog društva cijelom svojom imovinom (i imovinom koju nisu unijeli u društvo), članovi društva sa ograničenom odgovornošću snose rizik (odgovaraju) samo onim dijelom svoje imovine koju su unijeli u kapital društva. Izuzetak od navedenog pravila je da, ukoliko neki član društva sa ograničenom odgovornošću nije u cijelosti unio ugovoreni ulog u društvo, u tom slučaju odgovara za obaveze društva ali samo vrijednošću neunijetog uloga.

Društvo sa ograničenom odgovornošću može imati i samo jednog člana (jednopersonalno-jednočlano društvo), dok je najveći broj članova ograničen na pedeset. (član 99. stav 4. ZPD Srpske)

Ukoliko se broj članova društva poveća iznad pedeset ali ne više od sto članova i ukoliko se taj broj održi u periodu dužem od godinu dana, to društvo mora da promijeni svoju pravnu formu u formu zatvorenog akcionarskog društva. (Član 99. stav 5. ZPD Srpske) U Republici Srbiji i nekim drugim uporednim pravima broj članova društva sa ograničenom odgovornošću nije ograničen, te se i ne postavlja pitanje promjene pravne forme zbog povećanja broja članova društva. (Zakon o privrednim društvima Republike Srbije „Sl. glasnik. R. Srbije“, br. 36/2011)

Broj članova društva je ograničen kako bi se, zbog velikog broja članova, izbjegao gubitak personalnih elemenata koji se ogledaju u međusobnoj povezanosti članova. (Šogorov 2003: 207)

Više vlasnika istog udjela zajedno imaju prava i obaveze jednog člana, zato suvlasnika udjela može biti više od pedeset ali ne mogu imati više od pedeset udjela. (Šogorov 2003: 207)

Ukoliko društvo sa ograničenom odgovornošću ima samo jednog člana, po pravilu, za njega važe ista pravila kao i za višečlano društvo.

2 Osnivački akt i ugovor članova društva

Članovi društva sa ograničenom odgovornošću svoje međusobne odnose u društvu, kao i odnose sa društvom, uređuju slobodno ako zakonom nije drugačije uređeno. Ti odnosi se uređuju osnivačkim aktom, odnosno ugovorom članova društva.

Osnivački akt je osnovni opšti akt društva. Osnivački akt je odluka za jednočlano društvo, a ugovor za višečlano društvo. (Jankovec 1999: 43) Osnivački akt notarski se obrađuje. Po svojoj pravnoj prirodi, ugovor o osnivanju predstavlja vrstu ugovora o ortakluku. (Jankovec, Ivica str. 44) Osnivački akt je, po hijerarhiji na pravnoj ljestvici, akt društva sa najvišom pravnom snagom, sa kojim svi ostali akti društva moraju biti u saglasnosti. Društvo je dužno da omogući svim članovima društva dostupnost aktima i ispravama koje čuva i isti se mogu razgledati u prostorijama društva i po potrebi kopirati.

Osnivački akt društva sa ograničenom odgovornošću sadrži, naročito:

- ime i prebivalište svakog fizičkog lica, firmu (poslovno ime) i sjedište svakog pravnog lica člana društva,
- firmu (poslovno ime) i sjedište društva sa ograničenom odgovornošću,
- pretežnu djelatnost društva,
- iznos osnovnog kapitala i iznos, vrstu i vrijednost uloga svakog osnivača, opis vrste i vrijednost nenovčanog uloga koji je u procentima,
- način i vrijeme unošenja nenovčanih uloga, odnosno vrijeme uplate novčanih uloga,
- određivanje organa društva i njihovih nadležnosti,

- odobrene posebne pogodnosti licima koja su osnivači društva ili su učestvovala u poslovima osnivanja društva ili utvrđivanja ispunjenosti uslova za početak poslovanja.

U osnivački akt društva mogu se unijeti i druge odredbe, kao i odredbe koje može da sadrži ugovor članova društva. (član 101. ZPD Srpske)

Društvo sa ograničenom odgovornošću, pored osnivačkog akta, može imati i ugovor članova društva, koji je međusobno zaključen od strane nekih ili svih članova društva sa kojima se uređuju njihovi međusobni odnosi u poslovanju društva i njegovim upravljanjem.

Ugovor članova društva sačinjava se u pisanoj formi, bez obaveze da se potpiše članova društva ovjere. Može da sadrži odredbe o:

- Posebnim obavezama članova društva na dodatne uloge pored osnovnih uloga, kao i o posebnim naknadama i posljedicama u slučaju neispunjenja takvih obaveza;
- Posebnim uslovima i načinu prenosa udjela članova društva koji se razlikuje od načina uređenog zakonom;
- Načinu za ostvarivanje prava glasa članova društva ili prava na dividendu (jednako pravo, pravo u skladu sa udjelom u osnovnom kapitalu društva ili pravo utvrđeno na neki drugi način);
- Postupku odlučivanja, uključujući i postupak za odlučivanje u slučaju blokade odlučivanja među članovima društva.

Ugovor članova društva sa ograničenom odgovornošću ne dostavlja se uz prijavu za registraciju. Dakle, to je interni akt u ovom privrednom društvu.

U slučaju neusklađenosti između osnivačkog akta društva sa ograničenom odgovornošću i ugovora članova društva primjenjuju se odredbe osnivačkog akta društva (član 103. ZPD Srpske).

Osnivački akt, kao i ugovor članova društva sa ograničenom odgovornošću može da se promijeni u slučaju jednoglasne odluke svih članova društva, ako tim aktom nije drugačije određeno.

3 Troškovi osnivanja društva

Osnivačkim aktom društva sa ograničenom odgovornošću može se odrediti da troškove osnivanja društva snosi društvo ili osnivači srazmjerno visini svojih uloga. (Šogorov Stevan, str. 212)

Ako osnivačkim aktom društva sa ograničenom odgovornošću nije drugačije određeno, troškove osnivanja društva snose osnivači.

Kada je osnivačkim aktom društva sa ograničenom odgovornošću određeno da troškove osnivanja snosi društvo, ti troškovi nadoknađuju se osnivačima do iznosa navedenog u osnivačkom aktu. (član 104. ZPD Srpske) Troškovi osnivanja društva se mogu isplatiti samo iz ostvarene dobiti društva, pošto osnovni kapital mora u cijelosti ući u imovinu društva. Ukoliko bi nadležni organ novoosnovanog društva odbio da osnivačima nadoknadi troškove koje su imali prilikom osnivanja, a ispunjeni su uslovi za primjenu pravila posloводства bez naloga, tada osnivači imaju pravo na odgovarajuću naknadu. (Ripret 1986:557)

4 Formiranje kapitala društva

Društvo sa ograničenom odgovornošću ima svoj kapital (materijalni supstrat) sa kojim obavlja privrednu djelatnost i sa kojim odgovara za preuzete obaveze u pravnom prometu sa trećim licima. (Vasiljević 2005: 56)

Kapital društva sa ograničenom odgovornošću se sastoji od:

- Osnovnog kapitala, koga čine ulogi koji mogu biti: novčani ili nenovčani koji ne moraju biti jednaki od strane svih ulagača. (član 105. ZPD Srpske) U Zakonu o privrednim društvima Republike Srbije iz 2011. godine nije izričito utvrđeno da izvršeni rad i pružene usluge društvu mogu biti ulogi u DOO;
- Rezervi (zakonskih i statutarnih ukoliko ih ima);
- Dobiti koje je društvo ostvarilo, a nije rasporedilo za pokriće gubitka iz prethodne godine, na dividende, na investicije, na rezerve i dr.

Osnovni kapital društva je zbir vrijednosti uloga svih njegovih članova. Član društva se ne može osloboditi obaveze unošenja uloga, što je razumljivo, pošto se u tom slučaju ne bi prikupio kapital koji je neophodan za rad i poslovanje društva. Član gubi ulog u svojoj

imovini (gubi dio svoje imovine) njegovim unošenjem u kapital društva (kada uloži neku svoju stvar gubi svojinu nad njom pošto svojinu stiče društvo). Na ime svog uloga član društva dobija udio u osnovnom kapitalu društva i sva prava koje imaju članovi u društvu srazmjerno tom udjelu.

Nenovčanim ulozima smatraju se ulozi u stvarima i pravima, udjelima i akcijama u drugim društvima, kao i u radu i uslugama. Vrijednost nenovčanih uloga društva sa ograničenom odgovornošću utvrđuju sporazumno članovi, a ukoliko to oni ne urade, tada procjenu vrijednosti tog uloga mogu da povjere ovlaštenom procjenjivaču ili podnesu zahtjev da ga u vanparničnom postupku odredi sud. (član 14. ZPD Srpske)

Ukupan novčani dio osnovnog kapitala društva sa ograničenom odgovornošću na dan uplate iznosi najmanje 2.000 km. (član 107. ZPD Srpske) Posebnim zakonima koji regulišu pojedine oblasti (bankarstvo, osiguranje i dr), može se utvrditi veći minimalni iznos osnovnog kapitala, s obzirom da se radi o djelatnostima u kojima postoji povećan poslovni rizik ili je način poslovanja specifičan, te podliježe posebnom pravnom režimu. (Milosavljević 2012: 29)

Osnovni kapital društva se sastoji od uloga članova koji može da se unese pri osnivanju društva (tada se naziva osnivački kapital) ili naknadno u toku postojanja društva, novim ulaganjem postojećih ili novih članova društva prilikom pristupanja društvu ili samog društva iz dobiti koju ostvari svojim poslovanjem (tzv. akumulacija).

Članovi društva sa ograničenom odgovornošću mogu donijeti odluku da, pored uplate upisanog osnovnog kapitala, ulože dodatne uloge koji su srazmjerni njihovim udjelima. Član društva koji ne izvrši navedene obaveze odgovoran je ostalim članovima i društvu za prouzrokovanu štetu.

5 Povećanje i smanjenje osnovnog kapitala

Osnovni kapital društva sa ograničenom odgovornošću može se, odlukom Skupštine društva, povećati novim ulozima postojećih članova ili člana koji pristupa društvu ili pretvaranjem raspoloživih rezervi ili dobiti društva u osnovni kapital, pretvaranjem (konverzijom) potraživanja povjerilaca prema društvu u osnovni kapital; statusnim promjenama koje imaju za posljedicu povećanje osnovnog kapitala;

Članovi društva imaju pravo prečeg upisa udjela prilikom povećanja osnovnog kapitala novim ulozima u srazmjeri sa svojim udjelima, osim ako je osnivačkim aktom drugačije određeno.

Smanjenje osnovnog kapitala društva sa ograničenom odgovornošću po jednom osnovu može se izvršiti istovremeno sa povećanjem njegovog osnovnog kapitala po drugom osnovu, s tim da se osnovni kapital ne smanji ispod minimalnog iznosa koji je zakonom propisan. Najčešće se osnovni kapital umanjuje zbog gubitaka u poslovanju društva. (član 198. ZPD Srpske)

Društvo je dužno da jednom godišnje, uz registraciju godišnjih finansijskih izvještaja evidentira visinu osnovnog kapitala ako je u prethodnoj poslovnoj godini došlo do promjene osnovnog kapitala.

6 Udjeli

Član društva sa ograničenom odgovornošću stiče udio u osnovnom kapitalu društva srazmjerno vrijednosti uloga i može imati jedan udio u društvu.

U slučaju da član društva sa ograničenom odgovornošću stekne jedan ili više udjela, ti udjeli se spajaju sa postojećim udjelom i zajedno čine jedan udio.

Pravo glasa članova društva sa ograničenom odgovornošću u Skupštini društva, kao i njihova imovinska prava prema društvu (učešće u dobiti i raspodjeli likvidacionog ostatka) i druga prava, srazmjerna su udjelima članova u ukupno uplaćenom osnovnom kapitalu društva u vrijeme ostvarivanja tih prava.

Udjeli društva sa ograničenom odgovornošću nisu hartije od vrijednosti i ne mogu se sticati, niti se sa njima može raspolagati upućivanjem javne ponude.

Društvo sa ograničenom odgovornošću izdaje svakom članu društva potvrdu kao dokaz članstva u društvu i njegovog udjela.

Udio može pripadati jednom licu ili većem broju lica (suvlasnicima udjela), koji se smatraju jednim članom, a u knjigu udjela upisuje se puno ime i adresa svakog suvlasnika udjela.

Suvlasnici udjela u društvu sa ograničenom odgovornošću svoje pravo glasa i druga prava ostvaruju preko jednog zajedničkog punomoćnika, koji se upisuje u knjigu udjela.

Obavještenje koje društvo sa ograničenom odgovornošću uputi zajedničkom punomoćniku smatra se da je dato svim suvlasnicima udjela, dok pravne radnje društva prema jednom suvlasniku udjela imaju dejstvo prema svim suvlasnicima tog udjela.

Suvlasnici udjela solidarno odgovaraju društvu sa ograničenom odgovornošću za sve obaveze prema društvu koje se tiču njihovog udjela.

Svako društvo sa ograničenom odgovornošću ima knjigu udjela i ono je dužno da istu drži u svom sjedištu i da u nju upisuju: ime i prebivalište, odnosno firmu (poslovno ime), sjedište i poreski identifikacioni broj svakog člana društva, odnosno svakog suvlasnika i njihovog zajedničkog punomoćnika; iznos ugovorenog i uplaćenog uloga i eventualne sporedne činidbe i dopunske uloge pored osnovnog uloga; opterećenja udjela; broj ili procenat glasova svakog udjela; podjele i sve prenose udjela uključujući i vrijeme prenosa i ime prenosioca i sticaoca, kao i sve eventualne promjene ovih podataka.

Društvo podnosi registru privrednih subjekata, tj. sudu, prijavu i dokumenta za svaku promjenu podataka upisanih u knjizi udjela, radi registracije i objavljivanja.

Članovi društva imaju pravo uvida u knjigu udjela i pravo na kopije, a direktor ili članovi Upravnog odbora odgovaraju za tačnost podataka u knjizi udjela. (član 114. ZPD Srpske)

Društvo sa ograničenom odgovornošću može udjele da uzme u zalog. Društvo sa ograničenom odgovornošću ne može direktno ili indirektno pružati finansijsku podršku bilo koje vrste za kupovinu svojih udjela.

6.1 Pojam i sticanje sopstvenih udjela

Sopstvenim udjelom društva sa ograničenom odgovornošću smatra se udio koji društvo stekne od svojih članova koji su u cjelini uplaćeni, kao i udjele koji nisu u cjelini uplaćeni (po osnovu isključenja člana društva, prinudnim otkupom udjela preminulog člana ili po osnovu statusne promjene).

Isplatu naknade po osnovu sticanja sopstvenog udjela društvo može vršiti samo iz rezervi koje se mogu koristiti za te namjene.

Društvo po osnovu sopstvenih udjela nema pravo glasa niti se ti udjeli računaju u kvorum skupštine, a sopstveni udjeli ne daju ni pravo na učešće u dobiti.

Društvo može sopstveni udio:

- raspodijeliti članovima društva srazmjerno učešću njihovih udjela u osnovnom kapitalu društva, u skladu sa odlukom skupštine društva,
- prenijeti članu društva ili trećem licu uz naknadu, u kom slučaju svaki član društva ima pravo preče kupovine srazmjerno visini svog udjela u društvu,
- poništiti, kada je u obavezi da sprovede postupak smanjenja osnovnog kapitala.

Sopstveni udjeli ili dijelovi udjela društva sa ograničenom odgovornošću sa kojima se ne raspolaže u roku od godinu dana do dana sticanja, poništavaju se. (član 116. ZPD Srpske)

6.2 Pravo raspolaganja udjelom

Udio člana društva sa ograničenom odgovornošću može slobodno da se prenosi tzv. povlašćenim sticateljima: drugom članu društva ili društvu; supružniku prenosioca, bratu, sestri, pretku, potomku ili supružniku potomka; zakonskom zastupniku ili nasljedniku člana društva poslije njegove smrti, kao i statusnom promjenom. (član 120. ZPD. Srpske)

Prenosilac udjela može da ponudi prenos udjela i trećem licu, koje nije član društva niti je u srodstvu sa njim, s tim što je obavezan da prije prenosa udjela trećem licu, svoj udio ponudi društvu, a ukoliko ono ne prihvati ponudu, istu dostavlja drugim članovima društva koji imaju prvenstvo u sticanju udjela.

Ponuda se daje u pisanoj formi i mora da sadrži sve bitne elemente ugovora o prenosu, u protivnom će se smatrati da nije ni učinjena.

Društvo ili član društva koji želi da iskoristi pravo preče kupovine obavezan je da u pisanoj formi obavijesti prenosioca udjela o prihvatanju ponude u cijelosti. Ako dva ili više članova društva prihvate ponudu i ako se između prenosioca udjela i tih članova ne postigne sporazum o načinu raspodjele udjela koji se prenosi, smatramo da bi raspodjela trebala da se izvrši tako što svaki član koji je prihvatio ponudu kupuje dio udjela koji je srazmjeran učešću njegovog udjela u zbiru udjela svih drugih članova društva koji su prihvatili ponudu.

Član društva koji ima pravo preče kupovine kome prenosilac udjela nije dostavio ponudu na propisan način može tužbom sudu da zahtijeva poništenje akta o prenosu udjela i obavezivanje tuženog člana društva na prenos udjela tužiocu, odnosno da presuda zamijeni ugovor o prenosu udjela između tužioca i tuženog člana društva.

Ukoliko ni jedan član društva koji ima pravo preče kupovine ne iskoristi to pravo prenosilac udjela može zaključiti ugovor o prenosu udjela sa trećim licem, pod uslovima koji ne mogu biti povoljniji od uslova iz ponude koja je dostavljena drugim članovima društva.

7 Pravo na isplatu dividende

Iz dobiti, koje društvo ostvari na osnovu poslovanja isplaćuje se dividenda, s tim što se prethodno iz nje (dobiti) plaća porez na dobit, pokrivaju gubici koji su, eventualno, napravljeni prilikom poslovanja društva u prethodnim godinama, zatim se iz dobiti izdvajaju sredstva za rezerve (obavezne i statutarne). Uočljivo je da se od ostatka dobiti, dakle tek nakon podmirenja drugih obaveza, isplaćuje dividenda. Neispravno je i to predstavlja kažnjivo djelo, da se dobit odmah raspodijeli članovima društva na ime dividende.

Dividenda je dio dobiti društva koji pripada članu društva na osnovu njegovog udjela u osnovnom kapitalu. Dividenda se, po pravilu, isplaćuje jednom godišnje ali se može isplaćivati i češće kao tzv. „međudividenda“, na način i u rokovima kako je to predviđeno u osnivačkom aktu, u skladu sa zakonom.

Kada se sprovodi isplata dobiti, ista se vrši srazmjerno udjelu u osnovnom kapitalu društva u vrijeme donošenja odluke o takvoj isplati.

Član društva koji stekne pravo na određenu isplatu postaje povjerilac društva u odnosu na tu isplatu.

Osnovno pravilo je da društvo ne može vršiti plaćanje svojim članovima ako bi poslije plaćanja:

- imovina društva bila manja od njegovog propisanog osnovnog kapitala,
- društvo bilo onemogućeno da plaća svoje dugove čija se dospelost očekuje u redovnom toku poslovanja društva.

Članovi društva kojima je društvo izvršilo nedopuštene isplate, ukoliko su znali ili ako su, s obzirom na okolnosti, morali u to vrijeme

da znaju da te isplate nisu dozvoljene, odgovorni su društvu za vraćanje primljenih iznosa, dok su direktor, odnosno članovi Upravnog odbora odgovorni za nedopuštene isplate.

8 Upravljanje društvom

U društvu ograničenom odgovornošću, kao značajnom društvu kapitala, koje raspolaže velikim sredstvima, došlo je do razdvajanja vlasništva nad kapitalom od upravljanja, za razliku od društva lica gde su funkcije vlasništva i upravljanja, najčešće, sjedinjene u istom organu, a ponekad i u istoj ličnosti.

Vlasnici kapitala često su neuki za upravljanje društvom, zbog toga angažuju ljude koji to znaju.

Promjene u našem pravnom sistemu, koje se ogledaju prvenstveno, u uvođenju tržišnih principa poslovanja i u mogućnosti osnivanja privrednih društava, dovele su do nove pozicije i uloge organa društva sa ograničenom odgovornošću.

Izražena tendencija maksimalne profesionalizacije upravljanja društvom, kao i profesionalizacija odgovornosti, odnosno odvajanje upravljačke funkcije od svojinskih prava ima značajnu ulogu u poslovnoj efikasnosti društva.

8.1 Organi društva

Savremena društva sa ograničenom odgovornošću karakterišu tri grupe nosilaca različitih funkcija:

- funkcija upravljanja kapitalom pripada članovima društva kao vlasnicima,
- funkcija upravljanja poslovanjem (funkcionalno upravljanje) pripada posebnim najamnim stručnjacima, kao što su menadžeri, direktori, rukovodeći službenici (top menadžment),
- izvršna funkcija pripada, najčešće, srednjim i nižim rukovodiocima, koji direktno i neposredno izvršavaju zadatke organizacionog i upravnog značaja,
- funkciju nadzora, može da vrši u ime vlasnika kapitala interni revizor, odnosno odbor za reviziju .

Funkcija rukovođenja je podijeljena na poslovodnu i izvršnu funkciju.

Najvažniji i najčešći organi društva su sSkupština, Upravni odbor ili direktor. (Antonijević Zoran: „Privredno pravo“, Savremena administracija, Beograd, 1980, str. 40)

8.1.1 Skupština

Svi članovi društva sa ograničenom odgovornošću čine Skupštinu, što ukazuje da je to organ vlasnika i čine ga vlasnici društva (član 131. stav 1. ZPD Srpske)

U jednočlanom društvu funkciju Skupštine vrši jedini član društva. Kada je jedini član društva pravno lice osnivačkim aktom se može odrediti organ tog člana društva koji u njegovo ime vrši funkciju Skupštine, a ukoliko nema takve odredbe u osnivačkom aktu smatra se da funkciju jednočlanog društva vrši registrovani zastupnik tog člana. (Milosavljević 2012: 103)

Svaki član društva ima pravo glasa u Skupštini srazmjerno učešću njegovog udjela u osnovnom kapitalu društva, osim ako je osnivačkim aktom drugačije određeno.

Ako osnivačkim aktom društva ili ugovorom članova društva nije drugačije uređeno, Skupština članova društva sa ograničenom odgovornošću odlučuje o: odobravanju poslova zaključenih u vezi sa osnivanjem društva prije registracije, izboru i razrješenju direktora ili članova upravnog odbora i utvrđivanju njihove naknade, odnosno zarade; odobravanju finansijskih izvještaja, donošenju odluke o vremenu i iznosu isplate članovima društva; imenovanju internog revizora ili nezavisnog revizora društva i potvrđivanju njihovih nalaza i mišljenja, utvrđivanju naknade ili drugih uslova njihovog ugovora sa društvom; imenovanju likvidacionog upravnika i potvrđivanju likvidacionog bilansa; povećanju i smanjenju osnovnog kapitala društva, sticanju sopstvenih udjela i povlačenju i poništenju udjela, kao i o emisiji hartija od vrijednosti; davanju prokure i poslovne punomoći za sve poslovne jedinice društva; o dopunskim ulozima od članova društva; isključenju člana društva, prijemu novog člana i prenosu udjela na treća lica kada je odobrenje društva potrebno; statusnim promjenama, promjeni pravne forme i prestanku društva; davanju odobrenja na pravne poslove članova društva, odnosno direktora i drugih lica, u skladu sa zakonom; sticanju, prodaji, davanju u zakup, zalaganju ili drugom raspolaganju imovinom velike vrijednosti, u skladu sa zakonom; izmjeni osnivačkog akta ili ugovora

članova društva; formiranju poslovne jedinice; donošenju poslovnika o svom radu i drugim pitanjima utvrđenim osnivačkim aktom ili ugovorom članova društva koja su u djelokrugu Skupštine. (Član 132. ZPD Srpske)

Ovdje se radi o dispozitivnoj zakonskoj normi sa kojom se utvrđuje nadležnost Skupštine. Smatramo da ovakvo rješenje nije dobro. Prije svega, zbog toga što stvara konfuziju po pitanju nadležnosti i bilo bi dobro da je u Zakonu o privrednim društvima utvrđena isključiva nadležnost svih organa društva i da se tek onda ostavi mogućnost autonomnog utvrđivanja i drugih nadležnosti tih organa koje nisu u isključivoj nadležnosti drugih organa društva.

Sjednicu Skupštine članova društva sa ograničenom odgovornošću saziva, po potrebi direktor ili Upravni odbor ako osnivačkim aktom i ugovorom članova društva nije drugačije određeno.

Supštine mogu biti redovne i vanredne.

Godišnja sjednica Skupštine društva sa ograničenom odgovornošću održava se, kao redovna, najkasnije u roku od šest mjeseci nakon završetka poslovne godine radi usvajanja finansijskih izvještaja i odlučivanja o raspodjeli dobiti (član 134. stav 1. ZPD Srpske).

Sjednice Skupštine društva sa ograničenom odgovornošću koje se održavaju između godišnjih skupština su vanredne i zahtjev za sazivanje sjednice Skupštine društva može da podnese direktoru ili Upravnom odboru bilo koji član društva, u bilo koje vrijeme. Vanredna sjednica Skupštine društva obavezno se saziva i kada to u pisanom obliku zahtijevaju članovi društva koji imaju ili zastupaju 10 % glasačkih prava, ako Osnivačkim aktom ili Ugovorom članova društva nije određeno da to pravo imaju i članovi koji zajedno imaju i manji procenat glasačkih prava. Zakonski minimum od 10% je prilično visoko postavljen i u poslovnoj praksi se ovaj procenat, voljom članova društva, smanjuje najčešće na 5%.

Skupština članova društva sa ograničenom odgovornošću može se održati i bez sazivanja ako se sa tim saglase svi prisutni članovi, ako se tome u pisanoj formi ne usprotive odsutni članovi, ako osnivačkim aktom ili ugovorom članova društva nije drugačije određeno.

Skupština društva sa ograničenom odgovornošću donosi poslovnik skupštine kojim bliže utvrđuje način rada i odlučivanja. (Član 140. ZPD Srpske)

Sjednicu Skupštine vodi predsjedavajući Skupštine, koji se bira za svaku Skupštinu, prije početka sjednice. Postoji zakonska mogućnost da sjednicom Skupštine predsjedava predsjednik Upravnog odbora, što je u praksi dosta često rješenje (Član 151. stav 4. ZPD Srpske).

U poslovnoj praksi sjednice Skupštine društva koje nemaju više od deset članova održavaju se korišćenjem konferencijske veze ili druge audio i vizuelne komunikacijske opreme, tako da sva lica koja učestvuju na sjednici mogu da se slušaju i razgovaraju jedno sa drugim. Smatra se da su lica koja na ovaj način učestvuju u radu sjednice lično prisutna. U uporednom zakonodavstvu nije utvrđeno ograničenje po pitanju broja članova društva (Srbija, Hrvatska i dr.) da bi se sjednice Skupštine održavale na navedeni način.

Član društva sa ograničenom odgovornošću može glasati i pisanim putem. U tom slučaju, za potrebe izračunavanja kvoruma, smatra se da taj član društva prisustvuje sjednici. Odluka Skupštine može se donijeti i van sjednice, ako je potpišu svi članovi društva sa pravom glasa po tom pitanju.

Odluke Skupštine društva sa ograničenom odgovornošću unose se u zapisnik, koga potpisuje predsjedavajući i zapisničar. (član 142. ZPD Srpske) Odluke donesene na sjednici Skupštine članova društva unose se u posebnu knjigu odluka. (član 146. ZPD Srpske)

Uočavamo da su u Zakonu o privrednim društvima suviše detaljno i bez potrebe regulisana proceduralna pitanja u vezi sa radom Skupštine, kao što su sazivanje sjednica, mjesto njihovog održavanja, način rada Skupštine, vođenje i sadržina zapisnika, način glasanja i dr. Smatramo da ova pitanja treba regulisati u Poslovniku o radu skupštine, a ne Zakonom.

8.1.2 Direktor ili Upravni odbor

Društvo sa ograničenom odgovornošću može imati direktora ili Upravni odbor što se utvrđuje osnivačkim aktom društva.

Direktor društva sa ograničenom odgovornošću može biti član društva ili lice koje nije član društva, dok ukoliko društvo ima Upravni odbor njegovi članovi mogu biti članovi društva ili druga lica.

Društvo može imati jednog direktora. Broj članova upravnog odbora određuje se osnivačkim aktom ili ugovorom članova društva sa

ograničenom odgovornošću.

Direktora, odnosno Upravni odbor imenuje Skupština. Prilikom osnivanja društva direktora, odnosno Upravni odbor može imenovati Osnivački akt, što predstavlja racionalno i praktično rješenje. Direktor, odnosno članovi Upravnog odbora upisuju se u registar privrednih subjekata - sudski registar koji vode nadležni sudovi.

Kada se broj članova Upravnog odbora društva smanji ispod broja određenog Osnivačkim aktom ili Ugovorom članova društva, preostali članovi mogu kooptirati u Upravni odbor nove članove do potrebnog broja članova. Dopuna članova Upravnog odbora se može izvršiti samo ako je tako određeno Osnivačkim aktom ili Ugovorom članova društva. Ukoliko se ne izvrši kooptacija članova preostali članovi Upravnog odbora dužni su da odmah sazovu sjednicu Skupštine radi izbora članova do punog broja, a do tog izbora preostali članovi obavljaju samo hitne poslove. (član 148. ZPD Srpske) Zakonom nije utvrđeno šta će se desiti ako ostali članovi Upravnog odbora ne dopune Upravni odbor ili ne sazovu sjednicu Skupštine radi izbora članova do punog broja.

Ako Osnivačkim aktom ili odlukom Skupštine društva nije određeno drugačije, smatra se da mandat direktora nije vremenski ograničen. Osnivačkim aktom ili odlukom Skupštine mogu se odrediti uslovi koje neko lice treba da ispunjava da bi bilo imenovano za direktora.

Upravni odbor društva sa ograničenom odgovornošću ima predsjednika. Predsjednika biraju članovi Upravnog odbora većinom od ukupnog broja. Osnivačkim aktom društva može biti određena druga većina za izbor predsjednika. (član 151. ZPD. Srpske)

Direktor ili predsjednik Upravnog odbora zastupa društvo prema trećim licima (prema spolja) i vodi poslove društva (vrši poslovođenje unutar društva) na način kako je to propisano Osnivačkim aktom i Ugovorom članova društva.

Direktor ili Upravni odbor: utvrđuje prijedloge poslovnog plana; saziva sjednica skupštine društva i utvrđuje prijedlog dnevnog reda; sprovodi odluke Skupštine društva; određuje dan sa kojim se utvrđuje lista članova društva sa pravom na obavještanje, dan utvrđivanja dividende i dan plaćanja dividende, glasanje i druga pitanja; zaključuje ugovor o kreditu; utvrđuje dan sticanja prava na učešće u dobiti i dan isplate učešća u dobiti, kao i dan sticanja prava glasa i drugih prava članova društva; daje i opoziva prokure i odlučuje o

drugim pitanjima koja su određena osnivačkim aktom ili ugovorom društva. (član 152. ZPD Srpske)

Pošto u društvu sa ograničenom odgovornošću ne postoji nadzorni odbor, kao poseban organ društva, unutrašnji nadzor nad poslovanjem vrši direktor ili Upravni odbor društva. Ovi organi odgovorni su i za uredno vođenje poslovnih knjiga.

Osnivačkim aktom društva sa ograničenom odgovornošću može se utvrditi da direktor ili Upravni odbor: izvršavaju odluke o sticanju sopstvenih udjela i povlačenja i poništenja udjela; utvrđivanje iznosa učešća u dobiti i izdavanje obveznica ili drugih hartija od vrijednosti.

Direktor ili članovi Upravnog odbora mogu vršenje svojih poslova da prenesu na druga lica. Osnivačkim aktom društva sa ograničenom odgovornošću pitanje prenosa ovlaštenja može se i drugačije urediti.

9 Nadzor u društvu

Društvo sa ograničenom odgovornošću nema Nadzorni odbor, kao što je to slučaj u mnogim drugim pravnim sistemima. Međutim, društvo sa ograničenom odgovornošću može imati internog revizora (kao fizičko lice). Pored interne revizije društvo sa ograničenom odgovornošću može imati i Odbor za reviziju. (član 163. ZPD Srpske)

Dakle, interni revizor i Odbor za reviziju su fakultativni i mogu postojati, a i ne moraju, što zavisi od toga šta je predviđeno Osnivačkim aktom, odnosno Ugovorom članova društva. Njih imenuje Skupština društva.

Ukoliko postoji interni revizor, njegove nadležnosti su da: kontroliše i izvještava Odbor za reviziju o vjerodostojnosti i kompletnosti finansijskih izvještaja društva; izvještava članove društva o finansijskim i drugim informacijama; kontroliše usklađenost poslovanja društva sa zakonom; poslovima iz sukoba interesa i kontroliše postupak rješavanja prigovora članova društva, članova organa društva ili drugih lica. (član 165. stav 2. ZPD Srpske)

Odbor za reviziju obavlja sljedeće poslove: donosi plan o radu interne revizije; razmatra izvještaje interne revizije i daje preporuke po izvještajima o reviziji; izvještava direktora, odnosno Upravni odbor, ako društvo ima Upravni odbor, o realizaciji preporuka po izvještajima o reviziji; izvještava Skupštinu članova društva o računovodstvu, izvještajima i finansijskom poslovanju društva i

njegovih povezanih društava; izjašnjava se o prijedlogu odluke o raspodjeli dobiti koju usvaja Skupština. (član 165. stav 1. ZPD Srpske)

Društvo sa ograničenom odgovornošću može imati nezavisnog revizora.

10 Prestanak svojstva člana društva

Članu društva sa ograničenom odgovornošću prestaje svojstvo člana društva:

- smrću fizičkog lica, odnosno prestankom pravnog lica,
- istupanjem (povlačenjem) iz društva u skladu sa Osnivačkim aktom ili Ugovorom članova društva,
- istupanjem (povlačenjem) uz povredu Osnivačkog akta ili Ugovora članova društva,
- istupanjem (povlačenjem) u skladu sa sudskom odlukom,
- isključenjem u skladu sa sudskom odlukom,
- isključenjem u skladu sa Osnivačkim aktom ili Ugovorom članova društva,
- prenosom udjela drugom licu,
- u slučaju drugih događaja koji su određeni Osnivačkim aktom ili Ugovorom članova društva koji vode prestanku svojstva člana društva. (Član 171. ZPD Srpske)

Član društva sa ograničenom odgovornošću može istupiti iz društva iz opravdanih razloga: ako mu ostali članovi ili društvo svojim radnjama i postupcima prouzrokuju štetu, ako je spriječen u ostvarivanju svojih prava u društvu ili mu neki članovi društva ili društvo nameću nesrazmjerne obaveze, kao i iz drugih opravdanih razloga, uz naknadu štete koja mu je prouzrokovana.

Član društva koji istupi iz društva bez postojanja opravdanog razloga, dužan je da nadoknadi društvu time prouzrokovanu štetu.

Skupština društva može donijeti odluku da, pred nadležnim sudom, pokrene postupak isključenja pojedinog člana iz društva ako član društva ne ispuni obavezu unošenja ugovorenog uloga određenu Osnivačkim aktom ili Ugovorom članova društva ili ako postoje drugi opravdani razlozi, kao što su prouzrokovanje štete društvu i drugim članovima, sprečavanje ili otežavanje poslovanja društva i sl.

Društvo ima pravo na naknadu štete koja mu se prouzrokuje isključenjem člana društva iz opravdanih razloga, po opštim pravilima koja se primenju na naknadu štete.

11 Prestanak društva

Društvo sa ograničenom odgovornošću prestaje:

- istekom vremena određenog u Osnivačkom aktu,
- odlukom Skupštine članova,
- statusnim promjenama koje vode prestanku društva,
- stečajem (bankrotstvom),
- pravnosnažnom odlukom kojom se utvrđuje da je registracija društva bila ništava i određuje brisanje društva,
- nastupanjem događaja određenog Osnivačkim aktom ili Ugovorom članova društva. (član 176. ZPD Srpske)

12 Zaključak

Društvo sa ograničenom odgovornošću osniva jedno ili više pravnih i/ili fizičkih lica (najviše pedeset) radi obavljanja djelatnosti iz oblasti proizvodnje, prometa robe ili vršenja usluga na tržištu i koja ne odgovaraju za obaveze društva, već samo društvo odgovara za svoje obaveze cjelokupnom imovinom.

Iz definicije se vidi da je riječ o društvu kapitala sa određenim personalnim elementima. Personalni elementi se ogledaju u ograničenom broju osnivača, odnosno članova društva koji su međusobno povezani. Uočavamo da članovi društva snose rizik za poslovanje društva koji (rizik) se svodi na mogućnost smanjenja udjela ili njegovog gubljenja u potpunosti zbog umanjenja imovine društva ili prestanka društva u stečajnom postupku.

Društvo se osniva Osnivačkim aktom, koji može biti u formi ugovora kada ima više osnivača ili u formi odluke kada ima samo jednog osnivača.

Pored Osnivačkog akta, društvo može da ima i Ugovor članova društva sa kojim se regulišu međusobni odnosi članova društva i on predstavlja interni akt.

Ulog u društvo može biti novčani ili nenovčani, uključujući i izvršeni rad i pružene usluge društvu i član društva može imati samo

jedan udio. Svaki član društva ima pravo na odgovarajuću isplatu, srazmjerno udjelu u osnovnom kapitalu društva. Isplate mogu biti na ime dividende, podjele likvidacione mase i sl. Pravo na upravljanje društvom, takođe, zavisi od visine udjela u društvu.

Novčani dio osnovnog kapitala ne može biti manji od 2.000 KM.

U društvu se vodi knjiga udjela sa najbitnijim podacima o članovima društva i udjelima.

Privredno društvo stiče svojstvo pravnog lica trenutkom upisa u sudski registar.

Organi društva su: Supština (koju čine članovi društva), direktor ili Upravni odbor i njihove nadležnosti se utvrđuju Osnivačkim aktima.

Kada Osnivački akt ne sadrži odredbe o nadležnostima organa društva, organi društva imaju nadležnosti predviđene Zakonom o privrednim društvima. Dakle, radi se o dispozitivnim zakonskim normama sa kojima se utvrđuje nadležnost organa društva sa ograničenom odgovornošću, što nije dobro iz nekoliko razloga. Ovakvo rješenje može dovesti do toga da se osnivačkim aktom utvrde nadležnosti organa koje po prirodi stvari njima ne pripadaju i na taj način dovedu do konfuzije u radu i poslovanju društva. Smatramo, da je trebalo utvrditi dio nadležnosti organa imperativnim normama, koje odražavaju duh i suštinu tog organa, dok je drugi dio nadležnosti mogao da bude prepušten autonomnom kreiranju privrednog društva.

Društvo može imati internog revizora ili Odbor za reviziju, kao i nezavisnog revizora, koji vrši nadzor nad radom i poslovanjem društva.

Članstvo u društvu može prestati, kao i samo društvo, u skladu sa zakonom.

Možemo konstatovati da u Republici Srpskoj postoji solidna zakonska osnova za osnivanje, rad i poslovanje društva sa ograničenom odgovornošću i da uočene nedostatke u pravnoj regulativi, koji mogu stvarati zabludu u praksi, treba postepeno otklanjati odgovarajućim izmjenama i dopunama.

13 Literatura

Antonijević, Zoran: “Privredno pravo”, *Savremena administracija*, Beograd, 1980.

Milosavljević M., *Društvo sa ograničenom odgovornošću – privredni subjekt u Republici Srpskoj*, Anali poslovne ekonomije, godina V, sveska 1, broj 8. 2013.g., str.: 127-147

Carić, Slavko: „Pravni položaj OUR-a“, *Savremena administracija*, Beograd, 1981.

Jankovec, Ivica: „Privredno pravo“, *JP Službeni list, Beograd*, 1999.

Kovač, Karlo : „Privredno pravo sa osnovama građanskog prava i radnim odnosima u privredi“, *Savremena administracija*, Beograd, 1979.

Milosavljević, Miroslav: „Pravo privrednih društava“, *USSE Novi Sad*, 2012.

Ripret, G: „Traite elementaire de droit commercial“, Paris, 1986.

Šogorov, Stevan: „Pravo privrednih društava“, *Poslovni biro SB*, Novi Sad, 2003.

Vasiljević, Mirko: „Kompanijsko pravo“, *Centar za publikacije Pravnog fakulteta u Beogradu*, 2005.

Zakona o privrednim društvima Republike Srpske („Sl. glasnik R. Srpske“, br. 27/08)

Zakon o privrednim društvima Republike Srbije („Sl. glasnik. R. Srbije“, br. 36/2011).